

Briselē, 2018. gada 28. martā
Rev1

PAZIŅOJUMS IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM

APVIENOTĀS KARALISTES IZSTĀŠANĀS UN ES NOTEIKUMI AUTORTIESĪBU JOMĀ

2017. gada 29. martā Apvienotā Karaliste uz Līguma par Eiropas Savienību 50. panta pamata iesniedza paziņojumu par nodomu no Savienības izstāties. Tātad, ja vien ratificētā izstāšanās līgumā¹ nebūs noteikta cita diena, Savienības primāro un sekundāro tiesību kopums Apvienotajai Karalistei no 2019. gada 30. marta plkst. 00.00 pēc Centrāleiropas laika (“izstāšanās diena”)² vairs nebūs saistošs. Apvienotā Karaliste kļūs par “trešo valsti”³.

Izstāšanās sagatavošanas pasākumi skar ne tikai ES un valstu iestādes, bet arī privātus subjektus.

Ņemot vērā lielās neskaidrības, jo īpaši par iespējamā izstāšanās līguma saturu, skartajām personām tiek atgādināts par juridiskajām sekām, ar kurām būs jārēķinās, kad Apvienotā Karaliste būs kļuvusi par trešo valsti.

Ja vien iespējamajā izstāšanās līgumā nebūs paredzēts pārejas režīms, no izstāšanās dienas ES noteikumi autortiesību jomā Apvienotajai Karalistei vairs nebūs saistoši.

1. ES UN APVIENOTĀS KARALISTES ATTIECĪBAS AUTORTIESĪBU JOMĀ REGLAMENTĒS GALVENIE STARPTAUTISKIE (DAUDZPUSĒJIE) AUTORTIESĪBU NOLĪGUMI

Apvienotā Karaliste un ES ir daudzu galveno starptautisko (daudzpusējo) autortiesību nolīgumu līgumslēdzējas puses; te var minēt Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (*WIPO*) Līgumu par autortiesībām (*WCT*), *WIPO* līgumu par izpildījumu un fonogrammām (*WPPT*)⁴ un Līgumu par intelektuālā īpašuma tiesību komercaspektiem (*TRIPS*)^{5, 6}.

¹ Ar Apvienoto Karalisti notiek sarunas ar mērķi vienoties par izstāšanās līgumu.

² Tomēr saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 50. panta 3. punktu Eiropadome, vienojoties ar Apvienoto Karalisti, var vienprātīgi nolemt, ka Līgumi nebūs saistoši no kādas vēlākas dienas.

³ Trešā valsts ir valsts, kas nav ES dalībvalsts.

⁴ <http://www.wipo.int/treaties/en/>

⁵ https://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/trips_e.htm

Atbilstīgi šajos nolīgumos paredzētajām saistībām un jo īpaši “valsts režīma” un “vislielākās labvēlības režīma” principiem, kurus attiecina uz valstspiederīgajiem un juridiskām personām, kas atbilst kritērijiem, pēc kuriem nosaka tiesības uz aizsardzību *TRIPS* līguma ietvaros, no izstāšanās dienas starptautiskais regulējums attieksies uz šādiem aspektiem:

- autortiesību un blakustiesību aizsardzība (piem., ekskluzīvās tiesības uz reproducēšanu, izplatīšanu, iznomāšanu, izziņošanu un publiskošanu, kas pienākas autoriem un attiecīgā gadījumā arī blakustiesību turētājiem (fonogrammu producentiem, izpildītājiem un raidorganizācijām));
- autortiesību un atsevišķu blakustiesību aizsardzības termiņš;
- pienākumi saistībā ar tehnoloģiskiem aizsardzības pasākumiem un informāciju par tiesību pārvaldību;
- datubāzes, izņemot tālāk norādītos gadījumus;
- datorprogrammas;
- pusvadītāju topogrāfijas;
- autortiesību piemērošana (jo autortiesības pieder pie intelektuālā īpašuma tiesībām, uz ko attiecas *TRIPS* līguma 3. daļa), tostarp plašāki pasākumi.

Jāievēro, ka minētie daudzpusējie starptautiskie nolīgumi nenodrošina tāda paša veida vai līmeņa aizsardzību attiecībā uz atsevišķām tiesībām un — attiecīgā gadījumā — šādu tiesību izņēmumiem un ierobežojumiem kā pašreizējais ES autortiesību *acquis*. Turklāt ES *acquis* paredz zināmus *lex specialis* vai īpašus pārrobežu pasākumus, kas nāk par labu tiesību īpašniekiem vai izmantotājiem iekšējā tirgū, un/vai tiesību pārvaldību, kam nav līdzinieku starptautiskajās konvencijās.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Apvienotās Karalistes izstāšanās autortiesību un blakustiesību jomā radīs tālāk apraksītās sekas.

2. SPECIFISKĀS SEKAS AUTORTIESĪBU JOMĀ

- **Raidorganizācijas.** Direktīva 93/83/EEK par dažu noteikumu saskaņošanu attiecībā uz autortiesībām un blakustiesībām, kas piemērojamas satelītu apraidei un kabeļu retranslācijai⁷ *inter alia* paredz, ka atklāta raidīšana caur satelītu notiek tikai dalībvalstī, kur tiek ievadīti programmas nesēji signāli, un tas nozīmē, ka autortiesību aptvertas darbības licencēšanas vajadzībām tiek lokalizētas. Tātad, ja raidorganizācijas vēlas raidīt kādu darbu vai citādu materiālu, ir pietiekami, ja tās iegūst tiesības tajā dalībvalstī, kur tiek ievadīts signāls. No izstāšanās dienas

⁶ Atšķirībā no ES Apvienotā Karaliste ir pievienojusies arī Bernes Konvencijai par literatūras un mākslas darbu aizsardzību. Tomēr saskaņā ar *WCT* 1. panta 4. punktu ES ir pienākums piemērot Bernes konvencijas 1. līdz 21. pantu un konvencijas papildinājumu.

⁷ Padomes 1993. gada 27. septembra Direktīva 93/83/EEK par dažu noteikumu saskaņošanu attiecībā uz autortiesībām un blakustiesībām, kas piemērojamas satelītu apraidei un kabeļu retranslācijai (OV L 248, 6.10.1993., 15. lpp.).

raidorganizācijas Apvienotajā Karalistē vairs nevarēs izmantot šo direktīvā paredzēto mehānismu, kad tās sniegs pārrobežu satelītapraides pakalpojumus klientiem ES, un tām nāksies iegūt tiesības visās signāla sasniedzamajās dalībvalstīs. Līdzīgā kārtā arī raidorganizācijas ES vairs nevarēs izmantot direktīvā paredzēto mehānismu, kad tās sniegs pārrobežu satelītapraides pakalpojumus klientiem Apvienotajā Karalistē, un tām nāksies iegūt tiesības no visiem relevantajiem tiesību īpašniekiem, ja tās vēlēsies raidīt Apvienotajā Karalistē.

- **Kolektīva tiesību pārvaldība (muzikālu darbu tiešsaistes tiesības).** 30. pants Direktīvā 2014/26/ES par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū⁸ paredz, ka atsevišķos gadījumos pastāv pienākums pārstāvēt citu mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizāciju saistībā ar daudzteritoriālu licencēšanu (attiecībā uz muzikālu darbu tiešsaistes tiesībām). No izstāšanās dienas ES mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijām vairs nebūs pienākuma pārstāvēt Apvienotās Karalistes mantisko tiesību kolektīvā pārvaldījuma organizācijas saistībā ar daudzteritoriālu licencēšanu tā, kā paredzēts Direktīvas 2014/26/ES 30. pantā, un otrādi.
- **Nenosakāmu autortiesību darbi.** Atsevišķas kultūras iestādes ES var izmantot priekšrocības, ko sniedz nenosakāmu autortiesību darbu savstarpējas atzīšanas sistēma, kuru paredz Direktīva 2012/28/ES par dažiem atļautiem nenosakāmu autortiesību subjektu darbu izmantošanas veidiem⁹. Tas nozīmē: tiklīdz darbs ir atzīts par nenosakāmu autortiesību darbu vienā dalībvalstī, to drīkst digitalizēt un darīt pieejamu tiešsaistē visās dalībvalstīs.

No izstāšanās dienas Direktīvā 2012/28/ES paredzētais savstarpējas atzīšanas mehānisms vairs nebūs piemērojams Apvienotās Karalistes un ES starpā. Līdz ar to Apvienotajā Karalistē atzītie nenosakāmu autortiesību darbi no izstāšanās dienās vairs netiks atzīti ES saskaņā ar Direktīvu 2012/28/ES, un tas pats notiks ar ES atzītajiem nenosakāmu autortiesību darbiem, jo Apvienotajā Karalistē vairs nebūs pieejama Direktīvā 2012/28/ES paredzētā savstarpējās atzīšanas sistēma. Tas nozīmē, ka ES kultūras iestādēm nenosakāmu autortiesību darbus no Apvienotās Karalistes vairs nebūs atļauts izmantot saskaņā ar direktīvu (tas jo īpaši attiecas uz pieejamību tiešsaistē), un otrādi.

- **Piekļuve iespieddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ.** Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2017/1564 par dažiem atļautiem konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu izmantošanas veidiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ¹⁰, ir

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/26/ES par autortiesību un blakustiesību kolektīvo pārvaldījumu un muzikālo darbu tiesību lietošanai tiešsaistē daudzteritoriālo licencēšanu iekšējā tirgū (OV L 84, 20.3.2014. 72. lpp.).

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Direktīva 2012/28/ES par dažiem atļautiem nenosakāmu autortiesību subjektu darbu izmantošanas veidiem (OV L 299, 27.10.2012., 5. lpp.).

¹⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 13. septembra Direktīva (ES) 2017/1564 par dažiem atļautiem konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu izmantošanas veidiem tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ (OV L 242, 20.9.2017., 6. lpp.). Šī direktīva ir jātransponē līdz 2018. gada 11. oktobrim.

ieviests obligāts izņēmums tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, un tādu pilnvarotu struktūru interesēs, kas darbojas šādu personu labā. Direktīva arī paredz, ka šādas pilnvarotas struktūras var izmantot izņēmumu, kas piešķirts labuma guvējam vai citai pilnvarotai struktūrai citās dalībvalstīs, un ka labuma guvēji un pilnvarotās struktūras var piekļūt kopijām pieejamā formātā no pilnvarotās struktūras jebkurā dalībvalstī.

No izstāšanās dienas personām Apvienotajā Karalistē vairs nebūs iespējas iegūt kopijas pieejamā formātā no pilnvarotām struktūrām ES saskaņā ar Direktīvā (ES) 2017/1564 paredzēto sistēmu. Tāpat pilnvarotās struktūras un labuma guvējas personas ES vairs nevarēs iegūt kopijas pieejamā formātā no pilnvarotām struktūrām Apvienotajā Karalistē.

Pieejamā formātā sagatavotu kopiju apmaiņu starp ES un tām trešām valstīm, kas ratificējušas Marrākešas līgumu¹¹, reglamentē Regula (ES) 2017/1563¹² par to, kā tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, notiek Savienības un trešo valstu pārrobežu apmaiņa ar konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu kopijām pieejamā formātā. Šajā sakarā ir būtiski piezīmēt, ka pašlaik Apvienotā Karaliste nav pievienojusies Marrākešas līgumam.

- **Tiešsaistes satura pakalpojumu pārnesamība.** Regula (ES) 2017/1128 par tiešsaistes satura pakalpojumu pārrobežu pārnesamību iekšējā tirgū¹³ nosaka, ka tiešsaistes satura pakalpojuma sniegšanu abonētājam, kas uz laiku uzturas dalībvalstī, kā arī šāda abonenta piekļuvi minētajam pakalpojumam un tā izmantošanu uzskata par tādu, kas notiek tikai abonenta dzīvesvietas dalībvalstī.

No izstāšanās dienas personas, kas dzīvo Apvienotajā Karalistē, vairs nevarēs, ceļodamas pa Eiropu, izmantot savus digitālā satura abonementus; savukārt tiešsaistes satura pakalpojumu sniedzējam, kas veic uzņēmējdarbību Apvienotajā Karalistē, būs jāpilda tās ES dalībvalsts vai dalībvalstu noteikumi, kurā tas vēlas saviem abonentiem piedāvāt pakalpojumus — tostarp tam būs jāiegūst visas vajadzīgās tiesības attiecībā uz šo dalībvalsti vai dalībvalstīm.

- ***Sui generis* datubāzu tiesības.** 7. pants Direktīvā 96/9/EK par datubāzu tiesisko aizsardzību¹⁴ ar zināmiem nosacījumiem piešķir aizsardzību datubāzu veidotājiem ES dalībvalstīs (“*sui generis* datubāzu tiesības”). Direktīvas 96/9/EK 11. pantā noteikts, ka personas, kas gūst labumu no aizsardzības saskaņā ar *sui generis* tiesībām, var būt

¹¹ Marrākešas līgums, kas atvieglo piekļuvi iespaiddarbiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 13. septembra Regula (ES) 2017/1563 par to, kā tādu personu interesēs, kas ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai ar drukas lasītspēju citu iemeslu dēļ, notiek Savienības un trešo valstu pārrobežu apmaiņa ar konkrētu ar autortiesībām aizsargātu darbu un blakustiesību objektu kopijām pieejamā formātā (OV L 242, 20.9.2017., 1. lpp.). Šo regulu piemēros no 2018. gada 12. oktobra.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 14. jūnija Regula (ES) 2017/1128 par tiešsaistes satura pakalpojumu pārrobežu pārnesamību iekšējā tirgū (OV L 168, 30.6.2017., 1. lpp.) Šo regulu piemēros no 2018. gada 1. aprīļa.

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 11. marta Direktīva 96/9/EK par datubāzu tiesisko aizsardzību (OV L 77, 27.3.1996., 20. lpp.).

tikai datubāzu veidotāji (vai tiesību subjekti), kas ir kādas ES dalībvalsts pilsoņi vai kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir ES teritorijā, vai uzņēmēj sabiedrības, kuras izveidotas saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem (kuru juridiskā adrese, pārvaldes institūcijas vai galvenā darbības vieta ir ES).

No izstāšanās dienas Apvienotās Karalistes pilsoņi (izņemot gadījumus, kad viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir ES) un uzņēmēj sabiedrības, kas izveidotas saskaņā ar Apvienotās Karalistes tiesību aktiem, vairs nevarēs saglabāt vai iegūt *sui generis* datubāzu tiesības attiecībā uz datubāzēm ES¹⁵. Tāpat ES dalībvalstu pilsoņi un uzņēmēj sabiedrības vairs nevarēs saglabāt vai iegūt *sui generis* datubāzu tiesības attiecībā uz datubāzēm Apvienotajā Karalistē.

Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē par digitālo vienoto tirgu pieejama vispārīga informācija par autortiesībām: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/policies/copyright>. Šīs vietnes vajadzības gadījumā tiks atjauninātas ar papildu informāciju.

Eiropas Komisija
Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāts

¹⁵ ES mēģina vienoties ar Apvienoto Karalisti par izstāšanās līgumā iekļaujamiem risinājumiem attiecībā uz datubāzēm, kas aizsardzību saņēmušas pirms izstāšanās dienas. ES nostājas pamatprincipi intelektuālā īpašuma tiesību (tostarp ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu) jomā ir atrodami https://ec.europa.eu/commission/publications/position-paper-intellectual-property-rights-including-geographical-indications_en.